

УДК 371.15

ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Мірошніченко В.М., к. пед. н., доцент кафедри філології,
перекладу та мовної комунікації

Національна академія Національної гвардії України

Статтю присвячено аналізу застосування мультимедійних технологій у навчанні студентів мовних спеціальностей. Представлено класифікацію мультимедійних навчальних презентацій. Виокремлено вимоги до змісту мультимедійних навчальних презентацій. Визначено дидактичні можливості інформаційних технологій, дидактичні властивості мультимедійних засобів. Доведено ефективність використання програмного забезпечення Microsoft PowerPoint.

Ключові слова: мультимедійні технології, інформаційні технології, іноземне спілкування, дидактичні можливості, мультимедійні презентації, майбутні філологи.

Статья посвящена анализу использования мультимедийных технологий в обучении студентов языковых специальностей. Представлены классификации мультимедийных учебных презентаций. Выделены требования к содержанию мультимедийных учебных презентаций. Определены дидактические возможности информационных технологий, дидактические свойства мультимедийных средств. Доказана эффективность использования программного обеспечения Microsoft PowerPoint.

Ключевые слова: мультимедийные технологии, информационные технологии, иноязычное общение, дидактические возможности, мультимедийные презентации, будущие филологи.

Miroshnychenko V.M. THE APPLICATION OF MULTIMEDIA TECHNOLOGIES IN THE TRAINING PROCESS OF FUTURE PHILOLOGISTS

The article is devoted to the analysis of multimedia technologies in the training process of future philologists. The author exposes classifications of multimedia learning presentations. The requirements to the content of multimedia learning presentations are highlighted. It is defined the didactic potential of information technologies and the didactic features of multimedia means. The efficiency of Microsoft PowerPoint in the professional training of philologists is proved.

Key words: multimedia technologies, information technologies, foreign language communication, didactic potential, multimedia learning presentations, future philologists.

Постановка наукової проблеми. Нагальна потреба інформатизації освіти, мета якої полягає в глобальній раціоналізації інтелектуальної діяльності шляхом використання нових інформаційних технологій, радикального підвищення ефективності та якості підготовки фахівців із новим типом мислення, що відповідає умовам інформаційного суспільства, зумовлює зростання ролі медіаосвітньої підготовки майбутніх філологів.

В інтерактивному режимі мультимедійні технології створюють інтегроване інформаційне середовище, в якому користувач знаходить нові можливості, спроможні відігравати роль вагомого засобу активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Аналіз останніх досліджень. Професійна підготовка майбутніх філологів, учителів іноземної мови досліджувалася такими науковцями, як О. Волченко, Т. Зубенко, С. Ніколаєва, І. Халимон. Формування професійної іноземномовної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів вивчали Є. Долинський, Т. Тернових, З. Підручна.

Застосування мультимедійних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців досліджували Т. Бабенко, В. Биков, Т. Гарбуз, Л. Карташова. Дидактичними можливостями інформаційних технологій присвячено праці В. Беспалька, І. Морева, І. Роберта. Питання щодо особливостей проектування мультимедійних технологій і методів використання в навчальному процесі вивчали Л. Ястребов, О. Мокрогуз. Разом із тим проблема залучення мультимедійних засобів навчання в процес підготовки майбутніх філологів потребує узагальнення.

Завдання статті – з'ясувати поняття «інформаційні технології», «інформаційні технології навчання», «мультимедійні технології»; визначити дидактичні можливості інформаційних технологій та дидактичні властивості мультимедійних засобів; проаналізувати підходи науковців до класифікації мультимедійних навчальних презентацій; виявити характеристики педагогічної технології упровадження мультимедійних навчальних презентацій.

Виклад основного матеріалу. Наукова література свідчить про те, що систему

принципів використання мультимедійних засобів у процесі професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів становить сукупність дидактичних, лінгводидактичних, психологічних і методичних принципів.

У дидактиці загальноприйнятими вважаються класичні принципи: наочності, доступності, свідомості й активності, систематичності й послідовності, міцності, науковості, зв'язку теорії з практикою [12, с. 57]. Крім того, доцільно виокремити принципи, які є провідними в конкретних умовах навчання. Наприклад, пріоритетним методичним принципом навчання іноземній мові є принцип комунікативності, що забезпечує практичну спрямованість занять [7]. Важливим є також принцип вмотивованості, оскільки оволодіння професійним іншомовним спілкуванням буде малоефективним без урахування інтересів студентів та цілеспрямованого впливу на мотиваційно-спонукальну сферу їхньої діяльності, яка визначає їх поведінку [14, с. 148].

У контексті дослідження відзначимо, що за Л. Шиловой, інформаційні технології – це процес, який використовує сукупність засобів та методів оброблення та передачі первинної інформації нової якості про стан об'єкта, процесу чи явища [13, с. 187]. М. Фіцула зазначає, що інформаційні технології навчання – це методологія і технологія навчально-виховного процесу з використанням новітніх електронних засобів [11, с. 159].

Науковці Т. Бабенко, Н. Клевцова та Є. Полат розглядають мультимедійні технології як сучасні інформаційні технології, що об'єднують за допомогою комп'ютерних засобів графічне та відеозображення, звук і інші спеціальні ефекти. Мультимедійні технічні засоби реалізують мультимедійну технологію і поділяються на апаратні (комп'ютер з процесором, мультимедіа монітором із вбудованими стерео-динаміками, TV-тюнери, звукові плати) та програмні (програми та проблемно-орієнтовані мови програмування, що враховують особливості мультимедійних технологій) [3, с. 48].

Праці таких науковців, як І. Зимня, С. Ніколаєва, В. Плахотнік, Н. Склярєнко, та інших свідчать про те, що ефективність навчання іншомовного спілкування залежить від багатьох чинників, зокрема: 1) вмотивованість процесу навчання; 2) створення іншомовного комунікативного середовища; 3) активне залучення самого студента до цього процесу; 4) раціональний вибір засобів навчання; 5) ефективний добір змісту навчального матеріалу; 6) професіоналізм викладача.

На основі вивчених джерел [5; 6] виокремимо дидактичні можливості інформацій-

них технологій: індивідуалізація навчання (передбачає можливість вибору власного напрямку опрацювання і засвоєння навчального матеріалу студентом, визначення рівня його складності, регулювання темпу роботи, створення психологічної комфортності навчання); варіативність застосування на різних етапах навчання (презентація нового навчального матеріалу, тренування навичок і вмінь, контроль); наочне подання навчального матеріалу (сприяє кращому сприйняттю та запам'ятовуванню); економічне використання навчального часу; статистичні дані про індивідуальну навчальну діяльність студента; підвищення мотивації завдяки використанню різноманітних аудіовізуальних засобів навчання; формування самооцінки студентів та створення умов для самостійної роботи; творча діяльність.

До дидактичних властивостей мультимедійних засобів науковці відносять багатоканальність, наочність, інтегральне пред'явлення знань, інтерактивність, моделювання процесів та явищ, що вивчаються, навчання в ігровій формі [3; 10].

Дослідження означеного питання [2; 4] засвідчує, що використання програмного забезпечення Microsoft PowerPoint є одним із перспективних напрямів у галузі впровадження мультимедійних технологій у процес навчання іноземної мови і професійного іншомовного спілкування, оскільки це дозволяє викладачу активно брати участь у процесі інформатизації, компенсуючи відсутність електронних і друкованих посібників; значно інтенсифікувати навчальний процес за рахунок збільшення інформації, що презентується, й скорочення часу на її подання; варіювати види діяльності на занятті.

Необхідно відзначити, що за допомогою зазначеного програмного забезпечення створюється презентація.

Н. Дементієвська зазначає, що мультимедійні презентації, котрі використовуються в навчальному процесі і мають певні навчальні цілі, називають навчальними [2, с. 92].

Мультимедійні навчальні презентації в процесі професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів дозволяють реалізувати наступні завдання: комунікативні (оптимізувати вміння спілкуватися іноземною мовою, навчити конспектувати, висловлювати свою думку); навчальні (формувати навички і вміння професійного іншомовного спілкування, навчити самостійної роботи та роботи в групах); професійні (розвивати пам'ять, наукову ерудицію, толерантність, компетентність); мотиваційні (підвищувати рівень навчальної мотивації та формувати ціннісні орієнтації майбутніх філологів) [15].

За використанням мультимедійних елементів О. Мокрогуз [8] поділяє презентації на наочні, текстові, комбіновані.

У свою чергу, за навчальною метою мультимедійні навчальні презентації поділяються на презентацію-емонстрацію, презентацію-тему; презентацію-контроль.

За спрямуванням науковці поділяють на комунікативні з лексичною домінантою та комунікативні з граматичною домінантою. Зокрема, комунікативна презентація з граматичною домінантою передбачає пред'явлення й актуалізацію граматичних одиниць і формування умінь їх застосування в різних видах мовлення. Комунікативна презентація з лексичною домінантою спрямована на пред'явлення, тренування і практику використання лексичних одиниць у мовленні.

Отже, застосування комунікативних мультимедійних навчальних презентацій з лексичною і граматичною домінантами сприятиме вдосконаленню практичних умінь, а також розвитку особистісних потенціалів студентів.

За формою роботи мультимедійні презентації поділяються на індивідуальні та групові. Індивідуальні презентації передбачають самостійне опрацювання студентом поданого навчального матеріалу, підготовку власної презентації-демонстрації як оформлення результатів своєї творчої роботи. Групові мультимедійні навчальні презентації зорієнтовані на підтримку практичного заняття і визначають групову форму роботи з ними в аудиторний час. Впровадження групових мультимедійних навчальних презентацій сприяє комунікабельності, толерантності, вдосконаленню комунікативних умінь.

За походженням науковці виокремлюють мультимедійні навчальні презентації підготовлені викладачем та ті, що підготовлені студентом [1].

Вивчені джерела свідчать про те, що застосування мультимедійних навчальних презентацій як виду мультимедійних технологій сприяє підвищенню якості та ефективності професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів.

Зміст мультимедійних навчальних презентацій має відповідати таким вимогам [9]: 1) наявність у змісті мультимедійних навчальних презентацій оптимального якісного і кількісного складу навчального матеріалу, який узгоджується з цілями програми; зумовлює виправданий вибір засобів засвоєння мовного і мовленнєвого матеріалу, котрі ефективно готують до професійного іншомовного спілкування та сприяють оволодінню ним на відповідному рівні; 2) збалансованість змісту мультимедійних

навчальних презентацій для взаємопов'язаного оволодіння майбутніми філологами продуктивними (говоріння, письмо) і рецептивними (аудіювання, читання) видами мовленнєвої діяльності; 3) збагачення особистісного комунікативного і навчального досвіду студентів-філологів з кожної теми за допомогою доцільно дібраного навчального матеріалу в мультимедійних навчальних презентаціях, котрий доповнює й збагачує їх зміст новими фактами і мовними одиницями; 4) використання відповідних текстових, аудіо- та відеоматеріалів, які спрямовані на формування вмотивованої готовності до оволодіння іноземною мовою, підтримують інтерес і позитивне ставлення до майбутньої професії; 5) створення комунікативної атмосфери, наближення її до умов реального спілкування, що реалізується за допомогою застосування автентичних неадаптованих матеріалів, котрі є реальними продуктами мовленнєвої діяльності носіїв мови; використання комунікативно спрямованих вправ і завдань, які викликають мовленнєву взаємодію (вербальну і невербальну) в різних формах (індивідуальній, парній, груповій) навчання; зумовлює наявність завдань проблемного, креативного характеру, що забезпечують розвиток творчої активності, формування механізмів самостійної пізнавальної діяльності, розвиток технологічних умінь майбутніх філологів; 6) урахування індивідуальних особливостей і можливостей майбутніх філологів (пізнавальні здібності, когнітивний стиль навчання, рівень іншомовної підготовленості, інтереси, навчальний і життєвий досвід) шляхом використання різнорівневого навчального матеріалу, завдань на вибір, особистісно значущого, емоційно насиченого матеріалу, самостійних пізнавальних завдань, індивідуалізації домашнього завдання, що сприяють розвитку особистості студента, його самостійності, формуванню власної оцінної позиції, критичності мислення 7) чітка розподіленість матеріалу в мультимедійних навчальних презентаціях по слайдах, тобто матеріал повинен подаватися порціями, зручними для сприйняття.

Педагогічну технологію упровадження мультимедійних навчальних презентацій науковці розглядають як сукупність форм, методів і засобів організації процесу професійної іншомовної підготовки засобами мультимедійних технологій, що спрямована на забезпечити успішне формування усіх компонентів професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів.

А. Щукін визначає такі характеристики зазначеної технології: результативність (висо-

кий рівень досягнення поставлених цілей); економічність (засвоюється більша кількість навчального матеріалу за найменших витрат зусиль); ергономічність (навчання відбувається у позитивному мікрокліматі, без перенавантажень); висока вмотивованість процесу навчання [14, с. 263].

Висновки. У результаті проведеного дослідження, було з'ясовано поняття «інформаційні технології», «інформаційні технології навчання», «мультимедійні технології».

Визначено дидактичні можливості інформаційних технологій, дидактичні властивості мультимедійних засобів. Доведено ефективність використання програмного забезпечення Microsoft PowerPoint.

Установлено, що перспективним напрямом упровадження мультимедійних технологій у процес професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів є створення й використання мультимедійних навчальних презентацій.

У межах визначеної проблеми виділено завдання, які дозволяють реалізувати мультимедійні навчальні презентації. Представлено класифікацію мультимедійних навчальних презентацій за використанням мультимедійних елементів (наочна, текстова, комбінована); за навчальною метою (презентація-демонстрація, презентація-тема, презентація-контроль); за спрямуванням (комунікативна з лексичною домінантою, комунікативна з граматичною домінантою); за формою роботи (індивідуальна, групова); за походженням (підготовлена викладачем, підготовлена студентом).

На основі наукових джерел виокремлено вимоги до змісту мультимедійних навчальних презентацій. Виявлено характеристики педагогічної технології упровадження мультимедійних навчальних презентацій. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні питання самостійної роботи майбутніх філологів із використанням мультимедійних навчальних презентацій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дементієвська Н.П. Комп'ютерні технології для розвитку учнів та вчителів / Н.П. Дементієвська, Н.В. Морзе // Інформаційні технології і засоби навчання: [Зб. наук. праць] / [За ред. В.Ю. Бикова, Ю.О. Жука] / Інститут засобів навчання АПН України. – К. : Атіка, 2005. – 272 с.

2. Дементієвська Н.П. Проектування, створення та використання навчальних мультимедійних презентацій

як засобу розвитку мислення учнів / Н.П. Дементієвська // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2007. – № 2. – С. 55–58.

3. Егорова Ю.Н. Мультимедиа как средство повышения эффективности обучения в общеобразовательной школе : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Ю.Н. Егорова. – Чебоксары, 2000. – 196 с.

4. Квасова О.Г. Роль мультимедійного загально-теоретичного курсу в оволодінні професійною англійською мовою як другою іноземною спеціалістами зі східної філології / О.Г. Квасова // мат-ли Всеукр. науково-методичного семінару «Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі». – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна. – 2008. – С. 54–55.

5. Клевцова Н.И. Методико-дидактические принципы создания использования

6. мультимедійних учебных презентаций в обучении иностранному языку : дисс....канд. пед. наук : 13.00.02 / Н.И. Клевцова. – Курск, 2003. – 189 с.

7. Куцева Н.О. Навчання англійської мови з використанням інформаційних технологій у мовному вищому навчальному закладі / Н.О. Куцева // Вісник Київського державного лінгвістичного університету / [Ред.: С.Ю. Ніколаєва]. – К., 2000. – (Педагогіка та психологія). – Вип. 2. – С. 165–170.

8. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник [для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів] / О.Б. Бігич, Н.Ф. Бориско, Г.Е. Борецька та ін. / [За заг. ред. С.Ю. Ніколаєвої]. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.

9. Мокрогуз О.П. Особливості застосування мультимедійної презентації на уроках історії / О.П. Мокрогуз [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc Gum/Nzsp/2009_4/statti/18.html.

10. Редько В. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов. Теорія і практика: [монографія] / В. Редько. – К. : Генеза, 2012. – 224 с.

11. Селевко Г.К. Альтернативные педагогические технологии / Г.К. Селевко. – М. : НИИ школьных технологий, 2005. – 224 с.

12. Фіцула М.М. Педагогіка / М.М. Фіцула. – 3-тє вид., стер. – К. : Академвидав, 2009. – 560 с.

13. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностноориентированной парадигмы образования / А.В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58–64.

14. Шилова Л.И. Проблемы формирования логической и информационной культуры в контексте современности / Л.И. Шилова // Нові інформаційні технології навчання (Педагогіка). – 2001. – № 8. – С. 186.

15. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам: Теория и практика: [учебн. пос. для препод. и студ.]. 2-е изд., испр. и доп. / А.Н. Щукин. – М. : Филоматис, 2006. – 480 с.

16. Ястребов Л.И. Створення мультимедійних презентацій в програмі MS PowerPoint / Л.И. Ястребов // Питання Інтернет-освіти. – 2002. – № 44. – С. 23–28.